

□ **Een bijzonder Silberlingplafond**

Silberling & Co was van 1850 tot 1920 Nederlands grootste ornamentbedrijf. Deze Amsterdamse firma verzamelde het bronmateriaal van plafonds in Lodewijk XIV-stijl (1750-1810), empire-, neogotische en neoclassicistische stijl tot en met art deco en Jugendstil. Rond 1900 – de hoogtijdagen van de ornamentkunst in Nederland – liet ingenieur J.C.L. Silberling kunstenaars zelf nieuwe ontwerpen maken. Ook die nam hij in de collectie op. Zo werd drie eeuwen ornamentkunst nauwkeurig vastgelegd. Het leert ons veel over de ontwerp- en stijlgeschiedenis van het ornament.

Werden de catalogi door Silberling eerst in tekenvorm gereali-seerd en uitgeven, vanaf 1912 liet hij alle moedermallen tot in detail vastleggen met de nieuwste techniek van die tijd: de fotografie. De negatieven die gebruikt werden, waren lichtgevoelige glasplaten.

Silberling had een bouwkundeopleiding in Delft genoten. Zijn fabriek vervaardigde voornamelijk plafond- en wanddecoraties in gips, soms volgens eigen ontwerp, maar ook in opdracht. Hij toonde een grote belangstelling voor historische ornamentiek en kocht in 1912 de modellen aan die het Stedelijk Museum in Amsterdam had gebruikt om de plafond- en wandversieringen van de Hollandse empirekamer aan te brengen die daar ten behoeve van een tentoon-stelling was ingericht.

Kort na de Eerste Wereldoorlog was Silberling & Co gedwongen te stoppen en raakte de verzameling ornamenten geheel in vergetel-heid. Een groot deel van de oude en originele moedermallen is gelukkig bewaard geble-ven. De gipsafdrukken worden nu gebruikt door de Haagse firma *Rescura-Bleijenberg*.

□ **Een statig pand uit 1914**

Het *Poppenspe(e)lmuseum* is sinds zijn oprichting in augustus 1983 gehuisvest in een statige (boeren)woning uit het begin van de vorige eeuw. Het pand bevat nog enkele originele stucplafonds (stijl Lodewijk XIV), waarbij ook duidelijk geput is uit de ver-koopcatalogi van Silberling & Co. Ook authentieke tegelvloeren, wandtegels en paneel-deuren sieren het pand. In de gebrandschilderde ruit van de vestibuledeur zijn florale motieven te zien en het bouwjaar 1914.

De oorspronkelijke ‘aardappelkelder’ is omgetoverd tot een *poesjenellenkelder*. Een poesjenellenkelder is een tot een primitief theaterzaaltje omgebouwde kelder waarin vroeger – maar ook nu nog – het Antwerpse *stangpoppentheater* werd vertoond. In het Poppenspe(e)lmuseum is het een ondergrondse ontmoetings- en expositieruimte.

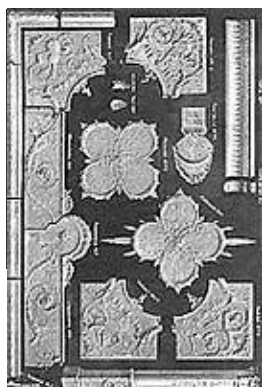
□ **Historisch stucwerk en ornamenten**

In tijden dat ornamentiek in de architectuur in hoge mate de status van een huis be-paalde, kon je met stucplafonds en de daarop aangebrachte ornamenten laten zien ‘dat je erbij hoorde’. De plafonds werden in de verkoopcatalogus van de fabriek uitgezocht. Naar believen konden hoek- en middenstukken, koof-, buiten- en binnenlijsten, rozetten en consoles worden geassembleerd; deze werden namelijk seriematig geproduceerd. De elementen konden worden ingekort of verlengd, zodat ze aan het gewenste plafond kon-den worden aangepast. Ze werden geschroefd of gespijkerd aangebracht en werden vaak ook beschilderd, want helder wit – zoals de situatie nu in het Poppenspe(e)lmuseum is – waren de stucplafonds destijds nooit. De aannemer of architect bepaalde hoe rijk het eindresultaat zou worden. Uiteraard was dat afhankelijk van de smaak en de financiële mogelijkheden van de opdrachtgever.

In de bouwpraktijk kon het gebeuren dat de bouwstijlen van de plafonds binnen één pand niet allemaal hetzelfde waren. In het Poppenspe(e)lmuseum zijn bijvoorbeeld enkele plafonds modern, andere klassiek.

□ Restauratie

Begin 2010 kwam een van de fraaiste plafonds van het museum onverwacht omlaag; dit veroorzaakte een enorme ravage in een van de expositieruimtes. Het binddraad dat het riet van het gestucte plafond op zijn plaats had moeten houden, had de afgelopen honderd jaar een corrosieproces ondergaan op de plaats waar het draad om de spijkertjes gewikkeld was. Het riet was zodoende door de zwaartekracht in feite los van het plafond gekomen en verzakt onder het gewicht van het stucwerk. Gelukkig was het mogelijk aan de hand van de collectie moedermallen van Rescura identieke matrijzen te vervaardigen voor het gehavende plafond. Hierdoor werd eind 2010 het plafond geheel gerestaureerd en in oude luister hersteld.

Bijdragen

De plafondrestauratie, de herinrichting van de expositieruimte en enkele extra voorzieningen – ten behoeve van onder andere ict en een bijzondere, educatieve multimediapresentatie – waren mogelijk dankzij genereuze en uiterst welkome bijdragen en schenkingen van: Stichting ANWB Fonds, Egbertina Wilhelmina Langenberg Stichting, Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven, Stichting Dr. Hendrik Muller's Vaderlands Fonds, Jan Nienhuis Vereniging, Jan Wolters Fonds (Prins Bernhard Cultuurfonds) en Vrienden van het Poppenspe(e)lmuseum.

□ Afbeelding: voorbeeld van een pagina uit de Silberlingcatalogus (ca. 1912).

N.B. Deze informatie is in het Engels beschikbaar via www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl: Pamfletten/Puppet Pamphlet No. 10d 'A special Silberling ceiling'. OvdM (september 2010).

Poppenspe(e)lmuseum ©
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2
www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspel.info
www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl